

Monumenten MARC MAET voor de schilderkunst

Marc Maet heeft er ooit zelf voor gekozen om er niet meer te zijn, maar zijn werk blijft boeien. Dat vindt ook de nieuwe goeroe in de kunstwereld, Roberto Polo, een Amerikaan van Cubaanse origine, weliswaar zonder sigaar, maar de allure is er wel. Zijn landing in de buurt van de Brusselse Zavel heeft voor de nodige deiningen gezorgd. Stel je voor: een buitenlander die in Vlaamse kunst gelooft en ze nog promoot ook. Ons gekend gebrek aan chauvinisme als het de kunst aanbelangt, wordt meteen ondermijnd. Hij heeft zijn oog op Marc Maet laten vallen en is van plan rond hem drie tentoonstellingen te organiseren, telkens met een mooie catalogus, zijn handelsmerk. Nog tot 23 maart loopt *Aftermath*, waarbij topwerken getoond worden uit 1991-2000. De titel 'nasleep' verwijst naar Maets laatste periode waarin hij zeer ontgoocheld was – en om een kat een kat te noemen – over het feit dat hij ondanks beloften uiteindelijk niet geselecteerd werd voor Documenta IX in 1992. Het deed geen afbreuk aan de kwaliteit van zijn werk. Integendeel: het werd er sterker door. Geluk en succes zijn niet goed voor kunst. Qua thematiek wordt vaak de kunstwereld zelf in vraag gesteld. De twee volgende tentoonstellingen zullen twee periodes uit de geschiedenis tonen, en dus eindigt men met de periode van het neo-expressionisme van de jaren tachtig, waardoor Maet bekendheid verwierf. Een goede inleiding op zijn werk vindt men in de catalogus van de hand van Ann M. Dijkstra, een jonge kunsthistorica, en de neerslag van een universitair onderzoek. **Willem Elias**

Les geven aan een kunstinstelling wordt zelden gezien als een garantie om goed te boeren op de kunstmarkt. Toch was Marc Maet een belangrijke figuur in de Gentse Academie en tevens succesrijk op de kunstmarkt. Om hem even te situeren, plaats ik hem graag in een historisch schema van de 20ste eeuw. Het belang van de Gentse Academie (KASK) zou duidelijk worden mocht men eens een tentoonstelling maken: 'Schilderkunst in de 20ste eeuw' op basis van het samenbrengen van telkens twee docenten uit eenzelfde generatie die les gaven aan deze kunstinstelling waar creativiteit en een vrije geest goed samen gingen. Los van een hommagezaaltje aan Jean Delvin (1853-1922), die een nieuwe wind in de academie bracht, zou ik beginnen met George Minne (1866-1941), als leraar tekenen, en Frits Van den Berghe (1883-1939). Vervolgens Jos Verdegem (1897-1957) en Hubert Malfait (1898-1971) om dan over te gaan naar Jan Burssens (1925-2002) en Pierre Vlerick (1923-1999), gevolgd door Jean Bilquin (1938) en Karel Dierickx (1940), om te eindigen bij Philippe Vandenberg (1952-2009) en Marc Maet (1955-2000).

Om deze laatste de verdiende eer te geven zou men dit idee voor een tentoonstelling '102 jaar schilderkunst' kunnen noemen. Het is de titel van één van de werken van Marc Maet: "Een hoogst merkwaardige vorm van zelfportret, is *102 jaar schilderkunst* van Marc Maet. Op het enorme doek valt geen gelaat te bespeuren, wel een verzameling van schilderijen voorzien van krullerige mouluren, elk een datum dragend. De tijdsperiode van 102 jaar overbrugt de geboortedatum van Vincent Van Gogh (1853) en eindigt bij die van hemzelf in 1955"¹

Men zou het zichzelf plaatsen in een honderdjarige keten die begint met Van Gogh en eindigt met zichzelf behoorlijk pretentius kunnen noemen. Dat een kunstenaar fier moet zijn als basis van zijn artistieke levenswandel is echter een les die een van zijn leermeesters aan de Gentse Academie, Jan Burssens, hem zeker meegegeven heeft. Hij zal ook wel te horen gekregen hebben dat in Burssens wilde jaren het motto 'Van Gogh is onze god' op de muur geschreven stond.

Maar er is meer. Marc Maet vertoont eind de jaren tachtig een kentering in zijn werk. Nadat hij op neo-expressionistische wijze de verf had laten zwieren uit de spontane losse pols, een reactie tegen de te cerebrale teneur van de conceptuele kunst van de jaren zeventig, kwam er een ommekeer. Maet zat, zonder springen, begin de jaren tachtig op de juiste kar, deze die kon genieten van het internationale succes van de Duitse Neue Wilden. Tegen het dwepen met intellectualiteit en het oprijen van de filosofie door de eerste generatie conceptuele kunst, reageerden de rasechte schilders, de verfvreters, met een emotionele explosie waarin virtuoos de schildersdrift de vrije loop gelaten werd. Een deel van het oeuvre van Marc Maet mag bekeken worden als een bijzonder boeiend resultaat van de reactie tegen de onderdrukkende verwerping van de schilderkunst in de twee decennia ervoor.

Marc Maet was echter een intellectueel, iemand voor wie schilderen niet volstond. Of op zijn minst iemand voor wie schilderkunst niet losstond van het leven en van de andere culturele getuigenissen van het wereldgebeuren. Marc Maet mengde graag literatuur en muziek in zijn verf, niet al te

.....

Willem Elias is een Vlaams filosoof, docent en publicist. Elias studeerde Klassieke Talen, Moraalwetenschappen, Vrijtijdsstudies en Wetenschapontwikkeling aan de Vrije Universiteit Brussel en Museologie en Andragologie aan de Universiteit Leiden. Hij promoveerde in 1989 aan de VUB tot doctor in de wijsbegeerte met een onderzoek naar de relatie tussen opvoeding en hedendaagse kunst. In zijn werk *Tekens aan de wand* (1993) geeft hij een overzicht van de hedendaagse kunsttheoretische stromingen, van 1945 tot het postmodernisme. Hij is heden decaan van de Faculteit Psychologie en Educatie aan de VUB.

.....

MARC MAET, *IMAGE PERDUE*, 1996, ACRYL OP DOEK, 80 X 100 CM

veel aangelengd met de dingen die er niet toedoen. De kunstenaar verfraait de omgeving niet, hij maakt een wereld, geen decoratief decor, maar een worsteling met het leven. Een visuele bevestiging van het in het leven geworpen zijn, met alle opgelopen kneuzingen of hun littekens vandien. Wat zware woorden, ik beken, maar de tragiek van de existentie was bij Maet nooit veraf. Ik leerde Marc kennen omdat hij kort na zijn studies ook schreef voor het literaire tijdschrift *Yang*, waarin ik mijn eerste kunstkritieken kwijt kon. Dat was nieuw, een beeldend kunstenaar die schrijft. Het zat allicht in de generatie want ook zijn compagnon de route, Philippe Vandenberg, hanteerde de pen naast het penseel. Bij beiden heeft die reflectieve kant, na de exuberante periode, de overhand genomen.

Nog even terug naar '102 jaar schilderkunst'. De data tussen de geboorten van Van Gogh en deze van hemzelf verwijzen naar de schilders die hij belangrijk vond. Dat is een schat aan informatie. In interviews krijgt men een dergelijke oplijsting zelden te lezen. Elf namen die samen met de zijne de twaalf apostelen van een goede eeuw schilderkunst uitmaken: daar is over nagedacht. Ze vormen een inzichtrijke context voor zijn eigen positionering. Door niet de namen, maar de data te vermelden wordt het werk zeer enigmatisch, maar is ook elke vorm van dweezucht vermeden. Een lijst van geboortedata zo neutraal als een gedenkplaat voor onbekende soldaten, maar desalniettemin

een monument: Munch (1863), Matisse (1869), Mondriaan (1872), Malevitsj (1878), Picasso (1881), Permeke (1886), Fontana (1899), Newman (1905), Warhol (1928), Polke (1941). Het raadsel werd opgelost door een tekening met dezelfde titel, wat later gemaakt in hetzelfde jaar 1993.²

Een hele puzzel om een schilderkundig kader uit te bouwen, waarin Marc Maet zich graag geplaatt zag. De twee voorlopers van het expressionisme (Van Gogh en Munch) met een sterke tragiek: wanhopig afgesneden oor en de *Schreeuw*, icoon van de angst. De enig echte ware Vlaamse expressionist, Permeke, met toch een zin voor het vlakmatig aanbrengen van okerse kleuren op monochrome wijze. Twee van de drie vaders van de abstractie. Precies de twee voor wie abstractie niet gaat over het abstraheren van het figuratieve maar over de poging het onzichtbare onderliggende (subject, substantie) zichtbaar te maken via een raadsel (Mondriaan) of een mogelijke verschijning (*Wit vlak op wit doek*, Malevitsj).

Kandinsky, de derde vader, zal allicht voor Marc te licht bevonden zijn, te dicht bij de valkuil van het decoratieve. Matisse is van de partij, de wilde kleurenzot, vrolijk of pijnlijk. Evenals zijn eeuwige concurrent, Picasso, de meester van de vernieuwende vervorming, met de klassieken uit de wereldcultuur in het achterhoofd. De grootmeesters in het tonen van wat een eentonig kleurvlak

MARC MAET, 102 JAAR
SCHILDERKUNST, 1993, ACRYL OP
DOEK, 200X200 CM

aan veelvuldige zintuiglijke impressies kan teweegbrengen, zijn ook van de partij. Beiden versterkende verstoorders van de monochromie. Door een forse verticale lijn die op de lichamelijkheid inwerkt (Newman) of door een zwierige scheur op de juiste plaats, ingang voor mystieke of erotische bespiegelingen (Fontana).

Dan is er Warhol. Hij gaf aandacht aan het object uit het dagelijkse leven. Ook bij Maet vindt men algemeen gekende tekens en symbolen en is de herhaling zeer belangrijk. Gebruiksvoorwerpen produceren betekenis en hebben zo hun eigen poëzie. Dat weten we al uit het stilleven. Misschien vervangt Warhol Magritte die opvallend afwezig is in de lijst, maar overduidelijk op bezoek is in zijn werken van de jaren negentig. In sommige lijkt hij wel Magritte als speeldoos te gebruiken en goochelt hij met citaten van de grote Belgische surrealist. Ook het woordgebruik in zijn schilderijen sluit aan bij Magritte. De wetenschap aangereikt door de linguïsten dat er een arbitraire relatie bestaat tussen ding en woord verleidt de beeldende kunstenaar ertoe om de Babylonische spraakverwarring nog te verhogen. Maar Marc is een beter schilder dan René. Zelfs in zijn meest conceptuele schilderijen houdt hij van de 'factura' van de inbreng van de hand die zijn sporen nalaat. Zo zijn we bij Polke beland. Dat hij een generatie ouder is dan Maet, belet niet dat er grote verwantschap is. Men spreekt in dat verband wel eens over 'ugly realism', omdat het plastische en picturale vermogen van het onzuivere van de veeg en het anarchistische van de vlek maximaal aangewend worden, een vrijheid waarvoor Pollock gestreden heeft. Maet heeft op zijn eigen wijze die mogelijkheden van de verf ontgonnen.

Polke riep in 1963 met een aantal bevriende kunstenaars in Duitsland het 'kapitalistisch realisme' in het leven. Het was een reactie op de pop-art, bekeken vanuit de ogen van mensen die het Oost-Duitse communisme hebben meegemaakt. Ze wilden hiermee het communistisch realisme hekelen, maar tevens ook waarschuwen voor de kapitalistische consumptiedrang, zoals dat in de pop-art lijkt verheerlijkt te worden. Het tijdsverschil is te groot om een rechtstreeks verband te zoeken. Maar vanaf de jaren negentig zit er een uitgesproken kritiek in zijn werk vervlochten op de kunstwereld en de eraan verbonden machtsmachinatie. Wordt een Documenta door een curator geleid of wordt die curator ook geleid door de kunstmarkt – dat is de vraag die gesteld wordt. En aan de Documenta IX heeft Marc Maet een zware kater overgehouden. Ik dacht dat het tot het gefluister behoorde in de coulissen van de kunstwereld dat Jan Hoet na Ponton Temse Maet had laten vallen, nadat hij bij de namen circuleerde om deel te nemen. Maar je kan dat verhaal herhaaldelijk lezen in de boeiende catalogus van het Dr. Guislain Museum. Marc Maet had nadien zijn buik vol van curatoren en dat kan men lezen in zijn werk. De onzorgvuldige onbezorgdheid van curatoren als het gaat over de mens achter het kunstwerk is soms moorddadig. Wonen in de schilderkunst is geen garantie op veiligheid. Geen verzekering dekt zoiets. Bloemen verwelken en curatoren vergaan, maar de kunst blijft bestaan.

- 1 S. Van Bellingen (ed.), *re-Touche, 250 jaar Schilders van de Koninklijke Academie van de Hogeschool Gent*, Dexia, Brussel, 2001, p. 103.
- 2 W. Coolens, '102 jaar schilderkunst', in: K. Blanchard (red.), Marc Maet, *Ik woon in de schilderkunst*, Lannoo, Tielt, 2008, p. 21.

Aftermath Marc Maet

Nog tot 23 maart 2014

Roberto Polo Gallery
Lebeustraat 8-10
1000 Brussel

Van dinsdag tot vrijdag van 14 tot 18u
Zaterdag en zondag van 11 tot 18u

Marc Maet, *The Aftermath, I saw myself seeing myself*, tekst: Ann M. Dijkstra, voorwoord door Willem Elias, ISBN: 979 10 92599 02 2, € 38.00

www.robertopologallery.com